

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (nionde avdelningen)

den 1 juni 2017*

”Begäran om förhandsavgörande — Bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner —
Direktiv 2011/7/EU — Kommersiella hyresavtal som löper på obestämd tid —
Sena hyresinbetalningar — Avtal som slutits innan införlivandefristen för nämnda direktiv löpt ut —
Nationell lagstiftning — Dessa avtal omfattas inte av nämnda direktivs tillämpningsområde i tiden”

I mål C-330/16,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Sąd Okręgowy w Warszawie (regiondomstol i Warszawa, Polen), genom beslut av den 16 maj 2016, som inkom till domstolen den 10 juni 2016, i målet

Piotr Zarski

mot

Andrzej Stadnicki

meddelar

DOMSTOLEN (nionde avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden E. Juhász, samt domarna C. Vajda och C. Lycourgos (referent),

generaladvokat: M. Bobek,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- Piotr Zarski, genom B. Stankiewicz, Z. Korsak och A. Ostrowska-Maciąg, radcy prawni,
- Polens regering, genom B. Majczyna, i egenskap av ombud,
- Spaniens regering, genom M.A. Sampol Pucurull, i egenskap av ombud,
- Europeiska kommissionen, genom M. Patakia, A.C. Becker och J. Szczodrowski, samtliga i egenskap av ombud,

* Rättegångsspråk: polska.

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artiklarna 1.1, 2 led 1, 3, 6, 8 och 12.4 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/7/EU av den 16 februari 2011 om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner (EUT L 48, 2011, s. 1).
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan Piotr Zarski och Andrzej Stadnicki, angående ersättning för de indrivningskostnader Piotr Zarski burit för att återkräva hyresskulder från Andrzej Stadnicki.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

Direktiv 2000/35/EG

- 3 I artikel 6.3 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/35/EG av den 29 juni 2000 om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner (EGT L 200, 2000, s. 35) föreskrivs följande:

”Vid överföringen av detta direktiv får medlemsstaterna utesluta

...

- b) avtal som har ingåtts före den 8 augusti 2002 ...”.

Direktiv 2011/7

- 4 Skäl 12 i direktiv 2011/7 har följande lydelse:

”Sen betalning är ett avtalsbrott som har blivit ekonomiskt intressant för gäldenärer i de flesta medlemsstater genom att räntan vid sen betalning är låg eller obefintlig och/eller indrivningsförfarandena långsamma. Det krävs en avgörande kulturförändring, så att betalningar i rätt tid blir standard och undantaget från rätten att ta ut ränta bör alltid anses vara ett grovt oskäligt avtalsvillkor eller bruk, för att vända denna utveckling och motverka sena betalningar. En sådan förändring bör också inbegripa införandet av särskilda bestämmelser om betalningstider och om ersättning till borgenärerna för de kostnader som uppstått samt bland annat att undantag från rätten till ersättning för indrivningskostnader ska betraktas som grovt oskäligt.”

- 5 I artikel 1.1 i direktiv 2011/7 föreskrivs följande:

”Syftet med detta direktiv är att bekämpa sena betalningar vid handelstransaktioner, för att se till att den inre marknaden fungerar väl och därigenom främja företagens, särskilt de små och medelstora företagens, konkurrenskraft.”

- 6 Artikel 2 i nämnda direktiv har följande lydelse:

”I detta direktiv avses med

1. *handelstransaktioner*: transaktioner mellan företag eller mellan företag och offentliga myndigheter som leder till leverans av varor eller tillhandahållande av tjänster mot ersättning,

...”

7 I artikel 6 i direktiv 2011/7, med rubriken ”Ersättning för indrivningskostnader”, föreskrivs följande:

”1. Medlemsstaterna ska säkerställa att borgenären, om ränta vid sen betalning ska utgå vid handelstransaktioner i enlighet med artikel 3 eller 4, har rätt till minst ett fast belopp om 40 [euro] av gäldenären.

2. Medlemsstaterna ska se till att det fasta belopp som avses i punkt 1 är betalbart utan att det krävs en påminnelse och som ersättning för borgenärens egna indrivningskostnader.

3. Borgenären ska ha rätt att utöver det fasta belopp som anges i punkt 1 få skälig ersättning från gäldenären för alla indrivningskostnader som överskrider detta fasta belopp och som uppkommit till följd av gäldenärens sena betalning. Detta kan omfatta bland annat kostnader som uppkommit på grund av att en jurist eller en indrivningsbyrå anlitas.”

8 I artikel 12.4 i direktiv 2001/29 anges följande:

”Vid införlivandet av detta direktiv får medlemsstaterna avgöra huruvida avtal som slutits före den 16 mars 2013 ska undantas.”

9 I artikel 13 första stycket i nämnda direktiv föreskrivs följande:

”Direktiv 2000/35/EG ska upphöra att gälla med verkan från och med den 16 mars 2013, utan att det påverkar medlemsstaternas skyldigheter när det gäller tidsfristen för dess införlivande med nationell lagstiftning och dess tillämpning. Direktivet ska emellertid fortsätta att tillämpas på avtal som ingåtts före det datumet på vilka detta direktiv inte tillämpas enligt artikel 12.4.”

Polsk rätt

10 Direktiv 2011/7 införlivades med polsk rätt genom lag av den 8 mars 2013 om betalningsfrister (nedan kallad lag av den 8 mars 2013), som trädde i kraft den 28 april 2013 och upphävde lag av den 12 juni 2003 om betalningsfrister vid handelstransaktioner.

11 I artikel 4 i lag av den 8 mars 2013 föreskrivs följande:

”I denna lag avses med

handelstransaktioner, avtal som avser leverans av varor eller tillhandahållande av tjänster mot vederlag, om de parter som anges i artikel 2 ingår dessa avtal i samband med den ekonomiska verksamhet de utövar,

...”

12 I artikel 10 i nämnda lag anges följande:

”1. Från och med förfalldagen ska borgenären, utan att påminnelse krävs, ha rätt till ett belopp i [polska zloty] PLN från gäldenären för den ränta som avses i artiklarna 7.1 eller 8.1, som enligt den genomsnittliga växelkursen från Polska riksbanken motsvarar 40 euro den sista arbetsdagen i månaden före den månad då fordran förfaller till betalning som ersättning för indrivningskostnaderna.

2. Utöver det belopp som anges i punkt 1 har borgenären rätt till skäligen ersättning för samtliga indrivningskostnader som överskrider nämnda belopp.

3. Rätt till det belopp som avses i punkt 1 följer av en handelstransaktion, med förbehåll för artikel 11.2.2.”

13 I artikel 15 i lag av den 8 mars 2013 föreskrivs följande:

”1. De handelstransaktioner som ingåtts innan förevarande lag träder i kraft omfattas av de bestämmelser som var tillämpliga till och med den tidpunkten.

...”

14 Till skillnad från artikel 10.1 i lagen av den 8 mars 2013, innehöll inte lagen av den 12 juni 2003 om betalningsfrister vid handelstransaktioner någon bestämmelse som gav borgenären rätt att kräva en schablonersättning på 40 euro för uppkomna indrivningskostnader.

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

15 Parterna i det nationella målet är företagare som den 20 september 2010 ingick ett hyresavtal på obestämd tid enligt vilket hyresgästen Andrzej Stadnicki mot betalning av hyra nyttjade de kontorslokaler som tillhörde hyresvärden Piotr Zarski. Hyresvärden krävde att hyresgästen skulle betala en schablonmässigt fastställd ersättning till ett belopp på 40 euro avseende indrivningskostnader för de hyror som inbetalats för sent från den 9 april 2014 till och med februari månad 2015.

16 Le Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy (distriktsdomstol i staden Warszawa, Polen) ogillade den talan Piotr Zarski väckt med stöd av artikel 10.1 i lagen av den 8 mars 2013 av det skälet att i enlighet med artikel 15 i nämnda lag var lagen inte tillämplig på avtal som slutits före den 28 april 2013. Piotr Zarski överklagade denna dom till den hänskjutande domstolen.

17 Den hänskjutande domstolen söker, för det första, klarhet i huruvida uthyrning av lokaler utgör en tjänst i den mening som avses i artikel 2 led 1 och artikel 3 i direktiv 2011/7.

18 För det fall den frågan ska besvaras jakande framstår det som oklart för den hänskjutande domstolen huruvida handelstransaktionen, i fall av hyresavtal som löper på obestämd tid, består i själva avtalet eller den enskilda och separata transaktion som varje hyresinbetalning utgör. Enligt den hänskjutande domstolen består avtalet av en rad transaktioner som bildar en fortlöpande handelstransaktion. Lagen av den 8 mars 2013 begränsar förvisso handelstransaktioner till att avse avtal. Tvivel kvarstår emellertid beträffande huruvida Europeiska unionens lagstiftare skyddar en sådan rättshandling som ett avtal, eller huruvida den även skyddar ”en ekonomisk handling som utförs av en ekonomisk aktör”, såsom den betalning som ska utgöra vederlag för tillhandahållandet av varor eller tjänster.

19 Enligt den hänskjutande domstolen följer det av artikel 2 led 1 i direktiv 2011/7 att även om varje avtal är en handelstransaktion utgör inte varje handelstransaktion nödvändigtvis ett avtal. Således kan flera enskilda handelstransaktioner uppstå till följd av ett enda ramavtal. Skyddet av borgenärens rätt att vid en handelstransaktion erhålla betalning utan dröjsmål utgör dessutom skäl för att inte begränsa detta skydd till att enbart avse avtal, utan även utsträcka det till att omfatta handelstransaktioner.

20 För det fall begreppet ”handelstransaktion” ska förstås som den enskilda och separata transaktion som varje hyresinbetalning utgör, söker den hänskjutande domstolen även klarhet i huruvida medlemsstaterna, med stöd av artikel 12.4 i direktiv 2011/7, får undanta hyresavtal som slutits före den 16 mars 2013 från direktivets tillämpningsområde, när dröjsmålet avseende de enskilda hyresbetalningarna uppkommit efter detta datum.

- 21 Den hänskjutande domstolen har påpekat att i artikel 12.4 i direktivet används begreppet "avtal" och inte "transaktion", medan begreppet "transaktion" förekommer i ett flertal andra bestämmelser. Den hänskjutande domstolen anser emellertid att tvivel kvarstår beträffande huruvida direktivets syfte består i att skydda enskilda fortlöpande eller regelbundet återkommande avtalsförhållanden, och huruvida principen att ny lagstiftning är direkt tillämplig därmed ska anses ha företräde vid tolkningen av artikel 12.4 i nämnda direktiv.
- 22 Mot denna bakgrund beslutade Sąd Okręgowy w Warszawie (regiondomstolen i Warszawa, Polen) att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till domstolen:
1. Utgör uthyrning av lokaler en tjänst i den mening som avses i artikel 2 led 1 och artikel 3 (samt skälen 2, 3, 7, 11, 18 och 23) i direktiv 2011/7?
 2. För det fall den första frågan besvaras jakande, ska, vid ingåendet av ett hyresavtal som löper på obestämd tid, hyresavtalet eller de enskilda separata "transaktionerna" i form av de respektive hyresinbetalningarna i utbyte mot tillhandahållandet av lokaler och anslutningsutrustning anses utgöra handelstransaktionen i den mening som avses i artiklarna 1.1, 2 led 1, 3, 6 och 8 (samt skälen 1, 3, 4, 8, 9, 26 och 35) i direktiv 2011/7?
 3. För det fall svaret på den andra frågan är att handelstransaktionen utgörs av de respektive hyresinbetalningarna i utbyte mot tillhandahållandet av lokaler och anslutningsutrustning, ska artiklarna 1.1, 2 led 1 och 12.4 (samt skäl 3) i direktiv 2011/7 tolkas så, att medlemsstaterna får undanta hyresavtal som ingicks före den 16 mars 2013 från direktivets tillämpningsområde då dröjsmål med de enskilda hyresinbetalningarna inträtt efter detta datum?"

Prövning av tolkningsfrågorna

Den andra och den tredje frågan

- 23 Den hänskjutande domstolen har ställt den andra och den tredje tolkningsfrågan, vilka ska prövas inledningsvis och gemensamt, för att få klarhet i huruvida artikel 12.4 i direktiv 2011/7 ska tolkas så att medlemsstaterna får undanta sena betalningar vid fullgörandet av ett avtal som slutits före den 16 mars 2013 från direktivets tillämpningsområde, trots att dröjsmålet inträtt efter detta datum, eller om dessa betalningar utgör handelstransaktioner som ovillkorligen ska omfattas av nämnda direktivs tillämpningsområde i tiden.
- 24 Artikel 12.4 i direktiv 2011/7 låter medlemsstaterna avgöra huruvida de, vid direktivets införlivande, önskar undanta avtal som slutits före den 16 mars 2013 från dess tillämpningsområde.
- 25 Domstolen erinrar om att enligt fast rättspraxis följer det av såväl kravet på en enhetlig tillämpning av unionsrätten som likhetsprincipen, att ordalydelsen i en unionsbestämmelse som inte innehåller någon uttrycklig hänvisning till medlemsstaternas rättsordningar för fastställandet av bestämmelsens innebörd och tillämpningsområde, i regel ska ges en självständig och enhetlig tolkning inom hela Europeiska unionen (dom av den 18 oktober 2016, Nikiforidis, C-135/15, EU:C:2016:774, punkt 28 och där angiven rättspraxis).
- 26 Eftersom artikel 12.4 i direktiv 2011/7 inte hänvisar till medlemsstaternas rättsordningar, ska bestämmelsen således ges en självständig och enhetlig tolkning. En sådan tolkning ska ske med beaktande av såväl bestämmelsens lydelse, det sammanhang den förekommer i som det ändamål som eftersträvas med direktivet (dom av den 10 november 2016, Kovalkovas, C-477/16 PPU, EU:C:2016:861, punkt 33).

- 27 Avseende lydelsen av artikel 12.4 i direktiv 2011/7 påpekar domstolen således att unionslagstiftaren har valt uttrycket "avtal som slutits" och inte "handelstransaktioner", vilket upprepas i andra bestämmelser i direktivet.
- 28 Utan att det är nödvändigt att inom ramen för förevarande begäran om förhandsavgörande avgöra huruvida begreppet "handelstransaktioner" kan avse villkor för fullgörande av ett avtal, vilket den hänskjutande domstolen tycks anse, kan det konstateras att unionslagstiftaren under alla förhållanden har valt att inte använda detta begrepp i någon form för att fastställa omfattningen av den valmöjlighet som medlemsstaterna tillerkänts i artikel 12.4 i direktiv 2011/7.
- 29 Prövningen av lydelsen av nämnda bestämmelser leder således till slutsatsen att genom att använda uttrycket "avtal som slutits" har unionslagstiftaren haft för avsikt att göra det möjligt för medlemsstaterna att undanta avtalsförhållanden som ingåtts före den 16 mars 2013, i deras helhet – inklusive de konsekvenser som följer av dessa avtalsförhållanden och som inträffar efter detta datum – från tillämpningsområdet för direktiv 2011/7.
- 30 Denna tolkning stöds av det sammanhang den aktuella bestämmelsen ingår i, och i synnerhet av räckvidden av artikel 13 i direktiv 2011/7.
- 31 Nyssnämnda artikel 13 upphäver nämligen direktiv 2000/35 från och med den 16 mars 2013, men anger samtidigt att det direktivet icke desto mindre ska fortsätta att tillämpas på avtal som ingåtts före det datumet, vilka direktiv 2011/7 inte är tillämpligt på enligt artikel 12.4 i sistnämnda direktiv.
- 32 Det framgår av ovanstående att då en medlemsstat har utnyttjat den valmöjlighet som ges i artikel 12.4 i direktiv 2011/7 regleras de avtal som slutits före den 16 mars 2013, om inte annat följer av artikel 6.3 b i direktiv 2000/35, fortsättningsvis av direktiv 2000/35 – inbegripet deras framtida konsekvenser, oaktat den omständigheten att sistnämnda direktiv i princip är upphävt från och med det datumet. I det fallet kan direktiv 2011/7 inte vara tillämpligt på de konsekvenser av dessa avtal som inträder från och med den 16 mars 2013, då de inte samtidigt kan omfattas av bestämmelserna i direktiv 2000/35 och direktiv 2011/7.
- 33 Det framgår av ovanstående att tvister avseende betalningar som förfallit efter den 16 mars 2013 inte kan omfattas av bestämmelserna i direktiv 2011/7 när avtalet, enligt vilket dessa betalningar ska fullgöras, har slutits före nyssnämnda datum och den berörda medlemsstaten har utnyttjat den valmöjlighet som föreskrivs i artikel 12.4 i direktiv 2011/7.
- 34 Den andra och den tredje frågan ska således besvaras enligt följande. Artikel 12.4 i direktiv 2011/7 ska tolkas så, att medlemsstaterna får undanta sena betalningar vid fullgörandet av ett avtal som slutits före den 16 mars 2013 från direktivets tillämpningsområde, trots att dröjsmålet inträtt efter detta datum.

Den första frågan

- 35 Med hänsyn till svaret på den andra och den tredje frågan saknas anledning att besvara den första frågan.
- 36 Då det aktuella avtalet i det nationella målet slöts före den 16 mars 2013 och Republiken Polen har utnyttjat den valmöjlighet som föreskrivs i artikel 12.4 i direktiv 2011/7, kan nämnda avtal nämligen inte omfattas av direktivets tillämpningsområde i tiden, vilket medför att det saknas anledning att avgöra huruvida det även ska uteslutas från direktivets materiella tillämpningsområde.

Rättegångskostnader

- 37 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (nionde avdelningen) följande:

Artikel 12.4 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/7/EU av den 16 februari 2011 om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner ska tolkas så, att medlemsstaterna får undanta sena betalningar vid fullgörandet av ett avtal som slutits före den 16 mars 2013 från direktivets tillämpningsområde, trots att dröjsmålet inträtt efter detta datum.

Underskrifter